

แนวทางการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

Guidelines for the Management of the Competency-Based
Curriculum of School Administrators of Innovative Pilot Schools
in the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3

ก้องเกียรติ วงศ์ทอง¹ และธีรภัทร ประสมสุข²

Kongkiet Wongthong¹ and Teerapat Prasomsuk²

Received: May 23, 2023

Revised: November 16, 2023

Accepted: November 17, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 19 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 348 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า การบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนำร่องนวัตกรรมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหาร ด้านการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน และด้านการนำผลการใช้หลักสูตรสู่การปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้สมบูรณ์ เฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการใช้หลักสูตร/การพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับ 1) การประเมินเพื่อพัฒนาการประเมินรวบยอด เกณฑ์การจบการศึกษา การรายงานผลการเรียนรู้ 2) การจัดทำคำอธิบายรายวิชา ชุติวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงงาน กิจกรรม ผลลัพธ์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ 3) การสอนตามแผน เน้นการเรียนรู้เชิงรุก การประเมินเพื่อพัฒนาระหว่างการเรียนการสอน การประเมินรวบยอด และ 4) การสร้างการรับรู้และความเข้าใจหลักสูตร

คำสำคัญ: การบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะ สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (เบอร์โทรศัพท์ 091 072 3025 e-mail: kongkietwongthong@gmail.com)

² ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ (เบอร์โทรศัพท์ 086 337 0959 e-mail: teerapat@northcm.ac.th)

Abstract

This is a mixed-method research to study the guidelines for the management of the competency-based curriculum of innovative pilot school administrators in the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3. The target group of this study consisted of 348 school administrators and educational personnel from 19 schools. The research tools were a 5-scale questionnaire and a structured interview. The collected data were analyzed by the statistical methods of average, frequency, standard deviation, and content analysis. The result revealed that the management of the competency-based curriculum of innovative pilot school administrators in the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3, in overall, was at the highest level. When classified into each aspect, it was found that the management of the competency-based curriculum by the administrators, the classroom curriculum setting up and the implementation of the results of the curriculum to complete the curriculum framework improvement were at the highest level. The use of the curriculum and the learners' development to competence were at a high level. It is concluded that the data analysis of the competency-based curriculum management from the structured in-depth interview found that school administrators should organize teacher trainings on the following competencies 1) assessment to develop a comprehensive evaluation of graduation criteria, reporting of learning outcomes 2) preparation of course descriptions, course, learning units, projects, activities, learning outcomes and learning content 3) planned instruction, emphasis on active learning, assessment for development during teaching, assessment of learning, and 4) creating awareness and understanding of the curriculum.

Keywords: Competency-Based Curriculum management, Innovative Pilot Schools of School Administrators

บทนำ

การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หมวด 4 มาตรา 27 ที่กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมประเทศชาติ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 หมวด 3 การบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามาตรา 20 (4), มาตรา 25

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 25 ได้ระบุว่า หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรับนี้จะต้องครอบคลุมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษา แห่งชาติ โดยต้องจัดการเรียนรู้รายวิชาที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด หรือความสนใจของผู้เรียน ซึ่งได้กำหนดสมรรถนะหลัก 6 ประการ ได้แก่ 1) สมรรถนะการจัดการตนเอง 2) สมรรถนะการคิดขั้นสูง 3) สมรรถนะการสื่อสาร 4) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม 5) การเป็น พลเมืองที่เข้มแข็ง 6) การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน โดยปรับปรุงใหม่ ให้มีรายละเอียดสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับ ได้เป็นอย่างดี สามารถวัดและประเมินผล ระดับการพัฒนาในแต่ละสมรรถนะของแต่ละช่วงชั้นได้ ทั้งนี้ ยังคงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเดิมเป็นเป้าหมายในการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ให้สถานศึกษาสามารถจัดทำ และนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ ซึ่งสมรรถนะ (Competency) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคล ในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ การใช้ชีวิต และการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมในสถานการณ์ที่หลากหลาย อย่างมีคุณภาพ พร้อมจะต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (กัมพล เจริญรักษ์, 2565; คชาวุฒิ สมทรง และคนอื่น ๆ , 2563) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการนำสมรรถนะ หลัก 6 ประการ สู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในชั้นเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งใน จำนวน 6 พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ซึ่งมีทั้งหมด 8 จังหวัดจากทั่วประเทศ ที่มีการทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมที่มีการนำหลักสูตรมาใช้จริง ในสถานศึกษาที่เข้าร่วม เพื่อให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษารูปแบบใหม่ที่จะช่วยยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น และส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ และส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้มีการพัฒนาอย่างเต็มขั้น ถือเป็นทดลองการกระจาย อำนาจการบริหารจัดการส่วนกลางไปยังจังหวัด โดยมีระบบกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยตนเอง ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ นำนวัตกรรมมามีส่วนช่วยในการส่งเสริม พัฒนาสถานศึกษาในด้านวิชาการ การบริหารบุคลากร และการบริหารทั่วไป เพื่อให้เป็นองค์กร

นวัตกรรมยุคใหม่ที่น่าไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน บริบทพื้นที่ และความต้องการของประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีบริบทพื้นที่ และสภาพแวดล้อมเป็นภูเขา ซึ่งตั้งอยู่บนดอยพื้นที่สูงและอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ผู้เรียนส่วนใหญ่ มีความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ อีกทั้งเทคโนโลยีและทรัพยากรที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ ต่อการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความเป็นผู้นำสูงมาก เพื่อแสวงหาโอกาสในการ พัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด แก้ไขปัญหา รวมถึงคิดค้นนวัตกรรม ที่สามารถช่วยให้พัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง (ทิพย์วรรณ สุพิเพชร, 2566) และเพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาสถานศึกษาและเป็นข้อมูลให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผนงานการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะ สำหรับโรงเรียนหรือ สถานศึกษาที่สมัครเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรม และมีความประสงค์จะใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อให้ การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษามีคุณภาพ ประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการบริหารและแนวทางการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะ ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนาร่องพื้นที่ นวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา นาร่องพื้นที่ นวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อยู่ในระดับดีขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตของเนื้อหาครอบคลุมถึงกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ซึ่งมี 4 องค์ประกอบคือ 1) ด้านการจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 2) ด้านการจัดทำ หลักสูตรระดับชั้นเรียน 3) ด้านการใช้หลักสูตร การพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ และ 4) ด้านการนำผล การใช้หลักสูตรสู่การปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้สมบูรณ์ (คู่มือแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ, ม.ป.ป.)

2. ขอบเขตประชากร

2.1 ประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 19 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 329 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 348 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ที่ได้รับอนุมัติให้ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะและอิงฐานสมรรถนะ จำนวนสถานศึกษาละ 1 คน จากสถานศึกษาทั้งหมด 3 สถานศึกษา และสถานศึกษาที่กำลังขออนุมัติใช้หลักสูตร จำนวน 2 สถานศึกษา รวมทั้งหมด 5 คน

3.ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ถึง วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 เป็นระยะเวลา 7 เดือน

การทบทวนวรรณกรรม

หลักสูตรฐานสมรรถนะ

แนวคิดและหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาฐานสมรรถนะ ที่แสดงในคู่มือแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า แนวคิดและความหมายของสมรรถนะ การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน รวมถึงสภาพการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้องค์กรทุกแห่งต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่สูงขึ้น อุตสาหกรรมหลายแห่งกำลังเผชิญภาวะ Digital Disruption หรือการพลิกผันทางดิจิทัลที่ทำให้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ เปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการ รวมถึงพฤติกรรมของคนในสังคมไปอย่างฉับพลัน ทั้งด้านธุรกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันต้องการการพัฒนาคนที่อุดมไปด้วยความรู้ ทักษะและความสามารถ ที่พร้อมจะต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลง หรือที่เรียกว่า “สมรรถนะ (Competency)” เนื่องจากสมรรถนะเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน สมรรถนะจึงเป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาและการเรียนรู้ ดังนั้น ระบบการศึกษาในปัจจุบันจึงควรช่วยกันพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (คู่มือแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ, ม.ป.ป.)

แนวคิดหลักในการศึกษาฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการศึกษาด้วยระบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum: CBC) การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency-Based Instruction: CBI) และการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency-Based Assessment: CBA) เป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centric) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน (พระมหาอุดร อุตโตร

และคนอื่น ๆ , 2565) โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต เป็นการศึกษาที่ออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองความแตกต่างที่หลากหลายของผู้เรียน โดยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มุ่งให้ผู้เรียนแสดงความสามารถที่เชี่ยวชาญ เน้นการนำความรู้ไปใช้จริง
2. คาดหวังให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
3. ผู้เรียนรับผิดชอบต่อตัวเองให้ถึงเป้าหมาย สามารถออกแบบการเรียนรู้ของตนเองได้ สามารถเรียนในสถานที่และเวลาที่แตกต่างกันได้ โดยการช่วยเหลือสนับสนุนอย่างยืดหยุ่นตามลักษณะเฉพาะของผู้เรียน
4. ผู้เรียนจะได้รับการประเมินเมื่อพร้อม เน้นการปฏิบัติด้วยเครื่องมือวัดที่เข้าถึงความเชี่ยวชาญของผู้เรียน

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาและบุคลากรร่วมทำงานจำนวนมาก การดำเนินงานจึงมักมีการจัดแบ่งเป็นช่วง ๆ โดยทั่วไปจัดได้เป็น 4 ช่วง คือ (คู่มือแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ, ม.ป.ป.)

- ช่วงที่ 1 การจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
- ช่วงที่ 2 การจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน
- ช่วงที่ 3 ด้านการใช้หลักสูตร/การพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ
- ช่วงที่ 4 การนำผลการใช้หลักสูตรสู่การปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้สมบูรณ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เหมือนฝัน วงเดช และคนอื่น ๆ (2562) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรีจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

กัมพล เจริญรักษ์ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์อยากปรับเปลี่ยนเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ 2) ได้หลักสูตรฐานสมรรถนะ จำนวน 7 โรงเรียนของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รุ่นที่ 1 โดยหลักสูตรฐานสมรรถนะผ่านการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒินำมาปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ความเห็นชอบ และคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการจังหวัดระยองอนุมัติให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง รุ่นที่ 1 ทั้ง 7 โรงเรียน ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป 3) สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รุ่นที่ 1 นำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้โดยการแปลงหลักสูตรไปสู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และผลการนิเทศ พบว่า นักเรียนมีความสุข สนุกในการเรียนรู้ สนใจที่เรียนมากยิ่งขึ้น เป็นเจ้าของกิจกรรมและเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และ 4) ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องของผู้บริหารและครูมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มี 4 องค์ประกอบคือ ด้านการจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะด้านการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน ด้านการใช้หลักสูตร/การพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ และด้านการนำผลการใช้หลักสูตรสู่การปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้สมบูรณ์ (คู่มือแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ, ม.ป.ป.) ได้นำมากำหนดกรอบแนวคิด ดัง Figure 1

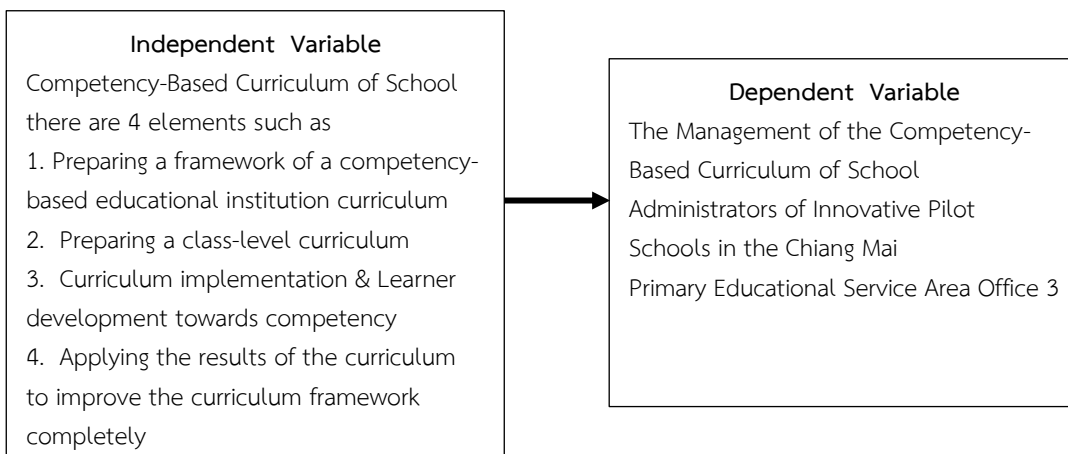

Figure 1 Conceptual Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ศึกษาเชิงปริมาณในกลุ่มประชากรทั้งหมด 348 คน และศึกษาเชิงคุณภาพในกลุ่มเป้าหมายผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด 5 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 19 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 329 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 348 คน

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ที่ได้รับอนุมัติให้ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะและอิงฐานสมรรถนะ จำนวน 3 สถานศึกษา และสถานศึกษาที่กำลังขออนุมัติใช้หลักสูตร จำนวน 2 สถานศึกษา รวมทั้งหมด 5 คน (สถานศึกษาละ 1 คน)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในกลุ่มประชากรทั้งหมด 348 คน และเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างในกลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารแนวความคิดทฤษฎีและผลงานวิจัย เพื่อนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

เครื่องมือที่ใช้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนลำดับความสำคัญของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 2 ท่าน และศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ 1 ท่าน ค่า IOC เท่ากับ 1 หมายถึง เหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และทดสอบความเชื่อมั่นโดยนำไปทดสอบใช้กับกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกันด้านชาติพันธุ์ จำนวน 30 คน ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .9147

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผล โดยเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ในการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในเชิงปริมาณจากกลุ่มประชากร จำนวน 348 คน และเชิงคุณภาพจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 คน จากผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการพิจารณาให้นำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในสถานศึกษา ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ถึง วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

Table 1 General Characteristics (N = 348)

Status	Quantity	Percentage
1. Gender		
1.1 Male	92	26.44
1.2 Female	256	73.56
2. Age (years old)		
2.1 Under 30 Years	98	28.16
2.2 30 – 40 Years	148	42.53
2.3 40 Years or Above	102	29.31
3. Education Level		
3.1 Bachelor Degree	198	56.90
3.2 Masters Degree	149	42.82
3.3 Doctoral Degree	1	0.28
4. Position		
4.1 School Administrators	23	6.61
4.2 School Teacher	325	93.39

จาก Table 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 26.44 และเพศหญิง จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 73.56 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 29.31 อายุ 30 - 40 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 42.53 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 28.16 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในปริญญาโท จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 42.82 ระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.28 และระดับปริญญาตรี จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 56.90

ด้านตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.61 และเป็นครูผู้สอน จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 93.39 ด้านประสบการณ์ พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ทำงาน 16 ปีขึ้นไป จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 27.59 ประสบการณ์ 11 - 15 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 28.73 มีประสบการณ์ 5 - 10 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 18.68 และมีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

Table 2 Mean and Standard Deviation of the Management of the Competency-Based Curriculum of School Administrators of Innovative Pilot Schools in the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3 (N = 348)

The Management of the Competency-Based Curriculum of School Administrators of Innovative Pilot Schools	Results		
	μ	σ	Interprets
1. Prepare a Competency-Based Educational Institution Curriculum	4.63	0.47	Very High
2. Prepare a Class-Level Curriculum	4.69	0.53	Very High
3. Curriculum Usage/ Learner Development towards Competency	4.46	0.53	High
4. Applying the Results of the Curriculum to Improve the Curriculum Framework Completely	4.50	0.54	Very High
Summary	4.57	0.52	Very high

จาก Table 2 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนนำร่องนวัตกรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.52$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.53$) รองลงมา คือ ด้านการจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.47$) และด้านการใช้หลักสูตรการพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.53$)

Table 3 Mean and Standard Deviation of Prepare a Competency-Based Educational Institution Curriculum (N = 348)

Variables	Results		Interprets
	μ	σ	
1. General Information, 12 Practices	5	0.00	Very High
2. Sources, Reasons, and Visions of Administrators in Developing Competency-Based Educational Curriculum, 2 Practices	4.95	0.22	Very High
3. Basic Information for Course Preparation, 4 Practices	4.89	0.31	Very High
4. Competency Based Curriculum (CBC), 10 Practices	4.47	0.60	High
5. Competency-Based Instruction (CBI), 3 Practices	4.26	0.64	High
6. Competency-Based Assessment (CBA), 4 Practices	4.05	1.15	High
7. Educational Administration, 6 Practices	4.47	0.60	High
8. Personnel Development, 2 Practices	4.95	0.22	Very High
Summary	4.63	0.47	Very high

Table 3 พบว่า ด้านการจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ 1 ข้อมูลทั่วไป การปฏิบัติทั้ง 12 รายการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 5.0$) รองลงมา คือ ที่มา เหตุผล และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การปฏิบัติทั้ง 2 รายการ ($\mu = 4.95$) ซึ่งเท่ากับการพัฒนาการปฏิบัติทั้ง 2 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ การปฏิบัติ ทั้ง 4 รายการ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.05$)

Table 4 Mean and Standard Deviation of Prepare a Class-Level Curriculum (N = 348)

Variables	Results		Interprets
	μ	σ	
9. Description of Course/Sets/Learning Units/Projects/Activities, 4 Practices	4.53	0.68	Very High
10. Preparation of the Details of the Learning Unit/Learning Plan, 4 Practices	4.84	0.36	Very High
Summary	4.69	0.53	Very High

จาก Table 4 พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียนของการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนำร่องนวัตกรรมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\mu = 4.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดทำรายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้

แผนการเรียนรู้ การปฏิบัติทั้ง 4 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.84$) และการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ชูติวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงการ กิจกรรม การปฏิบัติทั้ง 4 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$)

Table 5 Mean and Standard Deviation of Curriculum Usage/Learner Development Towards Competency (N = 348)

Variables	Results		Interprets
	μ	σ	
11. Learning Management, Teaching and Competency-Based Assessment, 5 Practices	4.37	0.58	High
12. CRC (Classroom Reflection to Change) and PLC (Professional Learning Community), 3 Practices	4.47	0.50	High
13. Develop Education According to the Suggestion, 7 Practices	4.53	0.50	Very high
Summary	4.46	0.53	High

จาก Table 5 พบว่า ด้านการใช้หลักสูตร/การพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยอันดับแรก คือ การนำผลสะท้อนกลับไปพัฒนาการเรียนการสอน การปฏิบัติทั้ง 7 รายการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$) รองลงมา คือ การทบทวนการปฏิบัติการในห้องเรียนผ่านกระบวนการ CRC ร่วมกันในวง PLC การปฏิบัติทั้ง 3 รายการอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลบนฐานสมรรถนะ การปฏิบัติทั้ง 5 รายการ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.37$)

Table 6 Mean and Standard Deviation of Applying the Results of the Curriculum to Improve the Curriculum Framework Completely (N = 348)

Variables	Results		Interprets
	μ	σ	
14. Developing a Comprehensive Curriculum Framework, 2 Practices	4.58	0.49	Very High
15. Perceptions, Understanding and Communicated to all Staffs for Curriculum	4.42	0.59	High
Summary	4.50	0.54	Very high

จาก Table 6 พบว่า ด้านการนำผลการใช้หลักสูตรสู่การปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้สมบูรณ์โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้สมบูรณ์ การปฏิบัติทั้ง 2 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.58$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ การสร้างการรับรู้ และความเข้าใจ

ในหลักสูตร มีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับแล้ว ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับรู้และเข้าใจตรงกัน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.42$)

ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนาร่องนวัตกรรมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จากการกำหนดประเด็นข้อคำถามในแต่ละด้านจากแบบสอบถามมาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนาร่องนวัตกรรมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยหัวข้อในการสัมภาษณ์ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากประเด็นของแบบสอบถามที่มีคะแนนต่ำที่สุด มากำหนดหัวข้อคำถามในการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางการจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประเด็นการวัด และประเมินผลฐานสมรรถนะ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอว่า

1.1 การประเมินเพื่อพัฒนา สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในหัวข้อด้านการจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประเด็นการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ได้ดังนี้ ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่เป็นกลาง ไม่เอื้อต่อผู้รับการประเมินคนใดคนหนึ่ง ซึ่งในการประเมินนั้น ผู้ประเมินควรที่จะกำหนดเครื่องมือ เกณฑ์ที่ชัดเจน อีกทั้งต้องครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ผลการประเมินนั้น ๆ นำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้ ผู้ประเมินจะต้องแจ้งเกณฑ์การประเมินให้ผู้รับการประเมินทราบล่วงหน้า อีกทั้งต้องให้คำชี้แนะ หรือให้กรอบแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาต่อยอดในการประเมินครั้งต่อไป

1.2 การประเมินรวบยอด สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในหัวข้อด้านการจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประเด็นการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ได้ดังนี้ ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนและมีเครื่องมือในการวัดผลประเมินที่หลากหลายเพื่อช่วยให้การประเมินนั้น ๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ควรมีการประเมินอย่างสม่ำเสมอ ก่อน ระหว่าง และหลังจากจัดการเรียนรู้ทุกเรื่อง เพื่อจะนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะที่มีความสำคัญอย่างมากจากกรรมการหรือผู้ประเมินไปปรับเป็นแนวทางในการดำเนินการขั้นต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน ประเด็นการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ชุดวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงการ กิจกรรม โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอว่า

2.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในหัวข้อการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ชุดวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงการ กิจกรรม ได้ดังนี้ ควรมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากเพศ อายุ พฤติกรรมการเรียน เนื้อหา และให้มีความหลากหลายในด้านสื่อการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล ซึ่งต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน อีกทั้งต้องให้ความสำคัญต่อเรื่องที่ผู้เรียนสนใจและมีความถนัด โดยผู้สอนจะต้องรับฟังความคิดเห็น

ของผู้เรียน และให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อีกทั้งส่งเสริมในเรื่องการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ การอยู่ในสังคม อีกทั้งต้องเกิดการบูรณาการสื่อ เนื้อหาให้มีความหลากหลายวิชา

2.2 แนวทางการวัดและประเมินผล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในหัวข้อการจัดทำ คำอธิบายรายวิชา ชุติวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงการ กิจกรรม ได้ดังนี้ ควรมีการออกแบบการวัด และการประเมินผลให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเนื้อหาการจัดการเรียนรู้หากมีการกำหนดชิ้นงาน ควรมี ความเหมาะสม และก่อให้เกิดทักษะ อีกทั้งควรให้โอกาสนักเรียนได้คิดสรุปองค์ความรู้ และตกลึก องค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้ไป โดยให้มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และเน้นวัดผลจากทักษะที่เกิด กับผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการใช้หลักสูตรการพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ ประเด็น ปฏิบัติการจัดการเรียน การสอน และการประเมินผลบนฐานสมรรถนะ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอว่า

3.1 ครูมีการประเมินเพื่อพัฒนาในระหว่างการเรียนรู้การสอน สรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูลในหัวข้อแนวทางการใช้หลักสูตรการพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ ประเด็นปฏิบัติการจัดการเรียน การสอนและการประเมินผลบนฐานสมรรถนะ ได้ดังนี้ ควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ ควรเกิดขึ้น ก่อนจัดเนื้อหาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ระหว่างเรียนเพื่อดูความก้าวหน้า ดูพัฒนาการ หรือต้องประเมินผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนบางคนอาจต้องการความช่วยเหลือระหว่างการเรียนรู้ อีกทั้ง เพื่อปรับกระบวนการเรียนรู้ได้ทันที เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด โดยครูผู้สอนจะต้องประเมิน ตามสภาพจริง ให้ดูจากการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ ชิ้นงาน หรือภาระงาน ซึ่งครูเป็นผู้ประเมิน เพื่อนเป็นผู้ประเมิน หรือผู้เรียนประเมินตนเองก็ได้ จะช่วยให้การประเมินผลนั้นมีความหลากหลาย มากยิ่งขึ้น

3.2 ควรมีการสังเกตการสอนของครู และการเรียนรู้ของผู้เรียน สรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูลในหัวข้อแนวทางการใช้หลักสูตรการพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ ประเด็นปฏิบัติการจัดการเรียน การสอนและการประเมินผลบนฐานสมรรถนะได้ดังนี้ ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่เป็นกลาง ไม่เอื้อต่อผู้รับการประเมินคนใดคนหนึ่ง ซึ่งในการประเมินนั้นผู้ประเมินควรที่จะกำหนดเครื่องมือ เกณฑ์ที่ชัดเจน อีกทั้งต้องครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ผลการประเมินนั้น ๆ นำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้ ผู้ประเมินจะต้องแจ้งเกณฑ์การประเมินให้ผู้รับการประเมินทราบล่วงหน้า อีกทั้งต้องให้คำชี้แนะ หรือให้ กรอบแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาต่อยอดในการประเมินครั้งต่อไป

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการนำผลการใช้หลักสูตรสู่การปรับปรุงกรอบหลักสูตร ให้สมบูรณ์ ประเด็นการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในหลักสูตร โดยผู้ให้สัมภาษณ์เสนอว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในหัวข้อแนวทางการนำผลการใช้หลักสูตรสู่การปรับปรุงกรอบหลักสูตร ให้สมบูรณ์ ประเด็นการสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในหลักสูตรได้ดังนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับเรียบร้อยแล้วให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับรู้และเข้าใจ ตรงกัน ซึ่งหลังจากดำเนินการในทุก ๆ การกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่เพื่อสร้างการรับรู้ และความเข้าใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหลักสูตรได้รับทราบ

5. สรุปแนวทางการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้ดังนี้ แนวทางการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน การจัดทำคำอธิบายรายวิชา ชุติวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงการงาน กิจกรรม มีดังต่อไปนี้ การจัดการเรียนรู้ควรมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้มีความหลากหลายในด้านสื่อการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการวัดและประเมินผล ควรมีการออกแบบการวัดและการประเมินผลให้เหมาะสมกับผู้เรียน เน้นวัดผลจากทักษะที่เกิดกับผู้เรียนโดยครู เพื่อน หรือการประเมินตนเอง ตั้งแต่ก่อนจัดเนื้อหาการเรียนรู้ ระหว่างการเรียนรู้ แนวทางการใช้หลักสูตร การพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ การสังเกตการณ์สอนของครู และการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรกำหนดเครื่องมือ เกณฑ์ที่ชัดเจนครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน แนวทางการนำผลการใช้หลักสูตรสู่การปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้สมบูรณ์ การสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในหลักสูตร ควรประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้ และเข้าใจตรงกัน

อภิปรายผล

การบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อมีการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน รองลงมา คือ ด้านการจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และด้านการใช้หลักสูตรการพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ ตามลำดับ เนื่องจากครูผู้สอนขาดความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งจะส่งผลต่อการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปรับประยุกต์ใช้จริงในชั้นเรียน มีการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป มีการปฏิบัติทั้ง 12 รายการ ที่มา เหตุผล และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มีการปฏิบัติทั้ง 2 รายการ มีการพัฒนาบุคลากร การปฏิบัติทั้ง 2 รายการ มีการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ การปฏิบัติทั้ง 4 รายการ มีการจัดทำรายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติทั้ง 4 รายการ มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ชุติวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงการงาน กิจกรรม การปฏิบัติทั้ง 4 รายการ มีการนำผลสะท้อนกลับไปพัฒนาการเรียน การสอน การปฏิบัติทั้ง 7 รายการ มีการทบทวนการปฏิบัติการในห้องเรียนผ่านกระบวนการ CRC ร่วมกันในวง PLC การปฏิบัติทั้ง 3 รายการ มีการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลบนฐานสมรรถนะ การปฏิบัติทั้ง 5 รายการ และมีการปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้สมบูรณ์ การปฏิบัติทั้ง 2 รายการและมีการสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในหลักสูตร มีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับแล้ว ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับรู้ และเข้าใจตรงกันสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกัมพล เจริญรักษ์ (2565) ซึ่งระบุว่า ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และครู มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ รองลงมา คือ

ด้านองค์ประกอบของหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักสูตรฐานสมรรถนะและการเรียนการสอน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับจิตติมา วรรณศรี (2557) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร ประกอบด้วย การดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบความสำเร็จของการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการตรวจสอบโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ทั้งครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีส่วนร่วมเพื่อตรวจสอบว่าหลังจากการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในการใช้หลักสูตรอย่างไร เพื่อจะใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และ 2) ปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินหลักสูตรมาพิจารณากำหนดแนวทางดำเนินการแก้ไขปรับเปลี่ยนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับปัญหาความต้องการ บริบท และความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ การเมือง อย่างไรก็ตาม การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการออกสำรวจ สัมภาษณ์ และทำแบบสอบถามถือเป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ดำเนินการได้ง่ายในแต่ละพื้นที่ ที่ต้องการศึกษาเพื่อให้พบข้อเท็จจริง และเล็งเห็นแนวทางการพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ดังที่ สุวิมล ว่องวานิช (2562) ได้กล่าวไว้ว่า เนื่องจากวิธีการสำรวจด้วยการสัมภาษณ์ นับเป็นวิธีการหนึ่งที่คนส่วนใหญ่นิยมใช้ เช่นเดียวกับแบบสอบถามเพราะกระบวนการเก็บข้อมูลดำเนินการได้ง่าย ไม่ซับซ้อน แต่จะใช้เวลาในการเก็บข้อมูล เนื่องจากต้องใช้เวลาในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล วิธีการสัมภาษณ์สามารถใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ แต่ทั้งนี้ต้องมีการเลือกบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ให้เป็นผู้ที่เข้าใจสภาพบริบทขององค์กร หรือสถานการณ์ที่ต้องการประเมินความต้องการจำเป็น

ดังนั้น สมรรถนะเป็นพฤติกรรมเชิงคุณลักษณะส่วนบุคคลและความสามารถที่แสดงออกให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ รวมทั้งพฤติกรรมการทำงานในบทบาทและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จ หลักสูตรฐานสมรรถนะจึงถือว่าเป็นหลักสูตรบูรณาการที่ส่งเสริมการใช้ความรู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic) และเป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนสมรรถนะได้ตามความต้องการของผู้เรียน ครู สังคม และโลก (Adaptive to the Changing Needs)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแผนงานโครงการอบรมให้ความรู้ครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ การประเมินเพื่อพัฒนา การประเมินรวบยอด เกณฑ์การจบการศึกษา การรายงานผลการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทาง วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมิน การจัดทำคำอธิบายรายวิชา ชุดวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงการงาน กิจกรรม ผลลัพธ์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลบนฐานสมรรถนะ การสอนตามแผนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก การประเมินเพื่อพัฒนาในระหว่างการเรียนการสอน การประเมินรวบยอดเพื่อตัดสินผล

การสังเกตการสอนของครู การเรียนรู้ของผู้เรียน และหลังการสอน รวมทั้งการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในหลักสูตร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยประเด็นการพัฒนาหลักสูตรเป็นรายวิชา เพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา ชุติวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงการงาน กิจกรรม ผลลัพธ์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่
2. ควรวิจัยประเด็นการจัดรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้ฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่
3. ควรวิจัยประเด็นการวัดและการประเมินบนฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่
4. ควรวิจัยประเด็นการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัมพล เจริญรักษ์. (2565). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. *วารสารครุทรรศน์*, 2(1), 15-28. <https://shorturl.asia/pWj2N>
- คณาภูมิ สมทรง, กาญจนา บุญส่ง, และไพรัช มณีโชติ. (2563). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง มะพร้าวทึบสะเกของโรงเรียนวัดหนองหอย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 10(1), 1-15.
- คู่มือแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ. (ม.ป.ป.). สำนักงานนโยบายพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. <https://shorturl.asia/s4hgU>
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ทิพย์วรรณ สุพิเพชร. (2566). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาในอนาคต. *วารสาร นวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(2), 471-480.
- พระมหาอุดร อุตตโร (มากดี), พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ (สุขโชโต สุขแจ่ม), พระครูสิริภุณิทัศน์ (จิตสค์โค ดิษสุวรรณค์), และพระครูใบฎีกาณนทล เขมโก (ชูโตศรี). (2565). แนวทางการพัฒนาหลักสูตร ฐานสมรรถนะกับการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียน. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 443-445.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัด

- การศึกษา. (2565). แนวทางการนำสมรรถนะหลัก 5 ประการ สู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ผู้แต่ง. <https://shorturl.asia/ixa6H>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). ผลการประเมินการดำเนินงาน การบริหารจัดการ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. <https://ops.moe.go.th/education-sandbox-mar-2566/>
- เหมือนฝัน วงเดช, ภูวดล จุลสุคนธ์, และเฉลิมชัย หาญกล้า. (2562). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี. วารสารลวะศรี, 3(1), 133-147.